

การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง ของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย

A comparative study of constitutional law and political institutions of Malaysia and the kingdom of Thailand

พระครูพระครูพิศาลจริยากร (สมบุญ เลขธมโม)¹

Phrakruphisalchariyakorn (Somboon Lekhadhammo)¹

โกเมศ ขวัญเมือง², ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ³, วรพจน์ ถนอมกุล⁴

Komes Kuanmuang², Prasert Limprasert³, Worapoj Thanomkul⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสถาบันการเมืองของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย 2) เพื่อศึกษาความหมาย ประเภท วัตถุประสงค์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และองค์ประกอบของสถาบันการเมืองภายในรัฐของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย และ 4) เพื่อสรุปข้อเสนอแนะและเสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพภาคเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบาทนิติบัญญัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มา คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ วาระการดำรงตำแหน่งในสถาบันทางการเมืองของทั้งสองประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า:

รัฐธรรมนูญฉบับแรกของราชอาณาจักรไทย คือพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 รัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ในฉบับปัจจุบัน คือ ฉบับปี พ.ศ. 2560 รัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดขึ้นจากกระบวนการนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญ และผู้มีอำนาจจัดทำร่างรัฐธรรมนูญคือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติซึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาเลเซียมีกฎหมายรัฐธรรมนูญหลังได้รับเอกราชจาก

¹ นิสิตหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁴ อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สหราชอาณาจักร รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมาเลเซียฉบับแรกมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2500 ได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการในวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2500 รัฐธรรมนูญมาเลเซียฉบับนี้เกิดขึ้นจากคณะบุคคลภายนอกร่วมกันจัดตั้งรัฐธรรมนูญได้รับอนุญาตจัดตั้งรัฐธรรมนูญจากสหราชอาณาจักร ผู้จัดทำร่างรัฐธรรมนูญเรียกว่าคณะกรรมการมาธิการลอร์ดเรต ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะเคยเป็นอาณานิคมของสหราชอาณาจักรมาก่อนก็ตาม แต่รูปแบบรัฐธรรมนูญของมาเลเซียในปัจจุบันกลับอยู่ในรูปแบบอเมริกันซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร จัดทำเป็นประมวลรัฐธรรมนูญอยู่ในเอกสารชิ้นเดียวเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่เป็นรูปแบบอเมริกัน ซึ่งรัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศต่างมีหลักว่าด้วยความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน ส่วนรูปแบบแห่งรัฐนั้น ผู้วิจัยพบว่ามาเลเซียมีรูปแบบรัฐเป็นรัฐรวมในขณะที่ราชอาณาจักรไทยมีรูปแบบรัฐเป็นรัฐเดี่ยว ทั้งสองประเทศต่างก็มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแห่งรัฐ มีรูปแบบการปกครองในระบอบรัฐสภาซึ่งมีโครงสร้างรัฐสภาที่เรียกว่าระบบสภาคู่ โดยมีสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งทั่วไปและวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งและการสรรหาเหมือนกัน ผู้มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญคือฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) เช่นเดียวกับราชอาณาจักรไทย องค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายรัฐธรรมนูญของมาเลเซียคือศาลฎีกา มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งทั่วไป ส่วนราชอาณาจักรไทยผู้มีอำนาจตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายรัฐธรรมนูญคือศาลรัฐธรรมนูญ

คำสำคัญ : การศึกษาเปรียบเทียบ, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, สถาบันการเมือง

Abstract

The objectives of this research Article were 1) to study the evolution of constitutional law and the political institutions of Malaysia and the Kingdom of Thailand. 2) to study the meaning, types, and objectives of constitutional law; and the composition of political institutions within the states of Malaysia and the Kingdom of Thailand. 3) To analyze and compare the relationship between the legislative power and the executive power in the form of democratic government with the monarchy of Malaysia and the Kingdom of Thailand. and 4) to summarize recommendations and propose ways to amend the constitutional law of the Kingdom of Thailand.

This research study Qualitative research methodology in the document sector. It uses descriptive data analysis methods based on relevant concepts and theories as well as the constitutional laws of both countries. To illustrate the provisions under constitutional law regarding the origin, qualifications, powers and duties, term of office in the political institutions of both countries.

The findings of the research as follows :

The first constitution of the Kingdom of Thailand is the Constitution Act for the provisional administration of the Siamese Lands, 2475 B.E., and the person who

has the power to draft a constitution is the Constitution Drafting Committee. It was appointed by the National Council for Peace and Order, which is the authority to provide the current constitution. Malaysia has constitutional law after it gained independence from the United Kingdom. The first Federal Constitution of Malaysia came into force on 27 August 1957. It officially gained independence on 31 August 1957. This Malaysian constitution was formed by a group of outsiders to form a constitution, authorized to establish a constitution from the United Kingdom. The Constitution Drafting Committee is called the Lord Reid Commission. Although Malaysia was a former colony of the United Kingdom. But the current form of the Malaysian constitution is back to the American, written constitution. Prepared as a constitutional code in a single document like the Constitution of the Kingdom of Thailand that is an American form. The constitutions of both countries have the same principle as the supreme law of the constitution. As for the state model The researcher found that Malaysia has a unitary state model while the Kingdom of Thailand has a single state model. Both countries have a monarch as head of state. There is a form of government in a parliamentary system which has a parliamentary structure known as a dual parliamentary system. The House of Representatives is generally elected and the Senate is appointed and nominated alike. The authority to amend the Constitution is the Legislative Branch (Parliament) as well as the Kingdom of Thailand. The body that checks the constitutionality of Malaysia's constitutional law is the Supreme Court. The Prime Minister is the head of the general election. As for the Kingdom of Thailand, the authority to check the constitutionality of constitutional law is the Constitutional Court.

Keyword: A Comparative Study, Constitutional Law, Political Institution,

1. บทนำ

การเมืองการปกครองของทุกประเทศทั่วโลกจะต้องมีการจัดทำรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการเมืองการปกครอง รัฐในโลกยุคใหม่ไม่ว่าจะมีรูปแบบการปกครองแบบเผด็จการ แบบคอมมิวนิสต์ แบบราชาธิปไตย ก็ต้องมีรัฐธรรมนูญเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะ “รัฐธรรมนูญ” หมายถึง กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดถึงที่มาของอำนาจ และโครงสร้างทางการเมืองการปกครอง ถึงแม้ว่าประเทศที่มีรัฐธรรมนูญอาจจะไม่ได้เป็นประชาธิปไตยเสมอไป แต่ประเทศซึ่งเป็นประชาธิปไตยมักมีรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นกฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นรัฐธรรมนูญที่มีการเขียนเป็นตัวหนังสือบันทึกไว้อย่างแน่นอน มีอยู่ในเกือบทุกประเทศ และรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นรัฐธรรมนูญที่ไม่

มีการจัดเก็บหรือเขียนบันทึกรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบแน่นอน เน้นการใช้หลักจารีตประเพณีมาประกอบ เช่น รัฐธรรมนูญในรัฐอิสราเอล นิวซีแลนด์ และสหราชอาณาจักร

ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น เริ่มขึ้นในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงตระหนักถึงกระแสการเปลี่ยนแปลง จนทรงมีพระราชกระแสของพระองค์ต่อความเห็นของนายมุสลิม เรื่องการศึกษาของอิตาลี แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบอบ “ประชาธิปไตย” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า หากจะปกครองแบบเผด็จการ แต่ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย ก็เป็นการทำแบบครึ่งๆ กลางๆ ถ้าไม่ใช่แบบประชาธิปไตย ก็กลัวฝรั่งจะติเตียนว่า “ไม่ทันอารยะประเทศ” แต่ถ้าเป็นแบบฟาสซิสต์ก็อาจต้องให้มีพรรคฟาสซิสต์ ซึ่งบางทีจะดีและจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด แต่จะทำได้หรือถ้าทำไม่ได้ก็ควรเตรียมการที่จะเปลี่ยนเป็นระบอบรัฐธรรมนูญ โดยเร็วที่สุดที่จะทำได้ แต่หลังจากมีพระราชหัตถเลขาเพียง 23 วัน ก็เกิดการปฏิวัติ ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ขึ้น⁵ กล่าวคือ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หลังจากที่รัชกาลที่ 7 ทรงครองราชย์ได้ 7 ปี คณะผู้ก่อการซึ่งเรียกตัวเองว่า “คณะราษฎร” ประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือและพลเรือน จำนวน 99 คน ได้ทำการยึดอำนาจ และเปลี่ยนแปลงการปกครองจากรบอบสมบูรณาญาสิทธิราช หรือ “ราชาธิปไตย” มาเป็นระบบการปกครองแบบ “ประชาธิปไตย” และได้อยู่เชิงรัฐสภาที่ 7 ขึ้นเป็นกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ “จึงนับได้ว่ารัชกาลที่ 7 ทรงเป็นกษัตริย์องค์แรกในระบอบประชาธิปไตย”

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในยุคนี้เป็นไปอย่างสงบไม่รุนแรงเหมือนบางประเทศอย่างไรก็ตามลักษณะการเมืองการปกครองมิได้เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ อำนาจบางส่วนตกอยู่กับผู้นำทางการเมือง หรือผู้บริหารประเทศ มีการขัดแย้งกันในด้านนโยบายมีการแย่งชิงผลประโยชน์ เป็นเหตุให้เกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นหลายครั้งระบบการปกครองของไทย จึงมีลักษณะกลับไปกลับมาระหว่างประชาธิปไตยกับคณาธิปไตย (การปกครองโดยคณะปฏิวัติ) ภายหลังจากความขัดแย้งทางการเมืองช่วงปี 2556-2557 เกิดรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 พร้อมกับการยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ภายใต้อำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา คณะรัฐประหารได้ประกาศกฤษฎีกาการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งในระหว่างที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงสี่ครั้งด้วยกัน ปัจจุบันประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งผ่านการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2559 และแก้ไขตามข้อสังเกตพระราชทานจำนวน 3 มาตรา โดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญของคณะผู้ยึดอำนาจการปกครองหลายครั้งบทเฉพาะกาลถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขกำหนดให้คณะทหารได้เปรียบทางการเมืองและมีความชอบธรรมในการปกครองโดยมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรรองรับ⁶

⁵ บัณฑิต จันทร์โรจน์กิจ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ความเป็นมาและสาระสำคัญ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2558), หน้า 44.

⁶ เศรษฐบุตร นรนิติ, รัฐธรรมนูญกับการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), หน้า 352.

มาเลเซียนั้นปกครองด้วยระบบสหพันธรัฐคือมีหลายๆ รัฐมารวมกันเป็นประเทศ แต่ราชอาณาจักรไทยเป็นรัฐเดี่ยว และทั้งสองประเทศต่างก็มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเหมือนกัน นอกจากนั้น รูปแบบรัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศต่างก็เป็นรัฐธรรมนูญที่จัดทำเป็นประมวลที่เป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรและอยู่ในรูปเอกสารฉบับเดียว เพียงแต่รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทยใช้รูปแบบอเมริกัน ส่วนมาเลเซียถึงแม้จะนำรูปแบบรัฐธรรมนูญของสหราชอาณาจักรมาจัดทำรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่ปัจจุบันได้จัดทำรัฐธรรมนูญในรูปแบบประมวลรัฐธรรมนูญที่อยู่ในรูปเอกสารขึ้นเดียว โดยบัญญัติไว้เป็นมาตราเรียงกันไปเป็นหมวดๆ รัฐธรรมนูญของมาเลเซียนี้มีขนาดสั้นกระชับรัด มีบทบัญญัติมาตราต่างๆ น้อยกว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สิ่งที่น่าสนใจและน่าทำการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ รูปแบบการปกครอง ของทั้งสองประเทศต่างก็มีรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภา ส่วนรูปแบบรัฐสภานั้นพบว่าเป็นรูปแบบสองสภา ได้แก่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา และระบบพรรคการเมืองของทั้งสองประเทศนั้นต่างก็มีพรรคการเมืองจำนวนมาก แต่ในราชอาณาจักรไทยนั้นมีพรรคการเมืองในรัฐบาลเป็นจำนวนมากที่อยู่ในรูปรัฐบาลผสม ในขณะที่มาเลเซียอยู่ในระบบพรรคเด่นพรรคเดียวคือพรรคอัมโน ภายใต้การนำของตงกู อับดุล ราห์มาน ซึ่งครองอำนาจเป็นรัฐบาลมาหลายสิบปี โดยเพิ่งจะมีการเปลี่ยนรัฐบาลเนื่องจากพรรคอัมโนพ่ายแพ้การเลือกตั้งให้แก่พรรคเปริกัตัน เนชั่นแนล ซึ่งมีนายมุห์ยิดดิน ยัสซิน เป็นหัวหน้าพรรคและเป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน (แต่ต้องลาออกจากปัญหาการบริหารจัดการสถานการณ์โควิด-19 เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564)⁷ อีกทั้งจากการที่สภาพทางสังคมของประเทศมาเลเซียมีลักษณะเป็นพหุสังคม ประกอบด้วยประชากร กลุ่มชน หรือชาติพันธุ์ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ได้แก่ เชื้อชาติมลายูหรือชาวมาเลย์หรือมาเลย์ เชื้อชาติจีน เชื้อชาติอินเดีย รวมทั้งชาวพื้นเมืองที่อยู่มาดั้งเดิม นอกจากนี้ ยังมีชนเผ่าน้อยใหญ่กระจายกันอยู่ในหลายรัฐ ซึ่งกลุ่มชนในแต่ละเชื้อชาติมีความแตกต่างกันทางภาษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ แต่ในปัจจุบันนี้จะประกอบไปด้วยกลุ่มเชื้อชาติหลัก 3 กลุ่ม คือ ชาวมาเลเซียเชื้อสายมลายู ชาวมาเลเซียเชื้อสายจีน และชาวมาเลเซียเชื้อสายอินเดียที่อาศัยอยู่บนคาบสมุทรมลายูเป็นส่วนใหญ่ ส่วนชนพื้นเมืองอื่นๆ เช่น อิบัน ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในรัฐซาราวัก⁸

ระบอบการเมืองการปกครองในช่วงเวลาที่มาเลเซียสามารถก่อตั้งรัฐชาติขึ้นมาใหม่ ภายหลังจากปลดแอกจากการเป็นอาณานิคมของเครือจักรภพ ในปี ค.ศ. 1963 การเมืองในมาเลเซีย นับว่าได้รับความสนใจที่จะศึกษาจากนักวิชาการต่างชาติเป็นจำนวนมาก ทั้งในแง่ของการเมืองของประเทศโลกมุสลิม และการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หากจะเริ่มพิจารณาการเมืองในมาเลเซีย จากโครงสร้างทางการเมือง คงจะต้องนับเนื่องจากการก่อตั้งประเทศภายหลังจากสิ้นสุดการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งได้ทำให้พรรคการเมืองที่ผูกขาดการครองเสียงข้างมากในรัฐสภามาเลเซีย และ

⁷ คอลัมน์ร็อบโลก, “นายกฯมาเลเซียแพ้งานด้าน-ลาออก”, **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ**, ปีที่ 72 ฉบับที่ 23218, (16 สิงหาคม, พ.ศ. 2564), หน้า 2.

⁸ ประยูร อัครบวร, **ระบบบริหารราชการของสหพันธรัฐมาเลเซีย**, (นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน, 2557), หน้า 41-43.

เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ ค.ศ. 1952⁹ ตั้งแต่ได้รับเอกราชและมีรัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ. 2500 ก็ยังไม่เคยมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญยังคงใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวจนถึงปัจจุบัน จึงนับได้ว่ามาเลเซียนั้นมีเสถียรภาพทางการเมืองยิ่งกว่าราชอาณาจักรไทย เนื่องจากราชอาณาจักรไทยนั้นตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแล้วถึง 20 ฉบับด้วยกัน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความเป็นมาและวิวัฒนาการของกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองการปกครองในประชาคมอาเซียน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย เนื่องจากเกิดความสนใจและเกิดประเด็นคำถามขึ้นมาว่า ทำไมหรือเหตุใดมาเลเซีย ทั้งที่เคยเป็นเมืองที่อยู่ภายใต้อาณานิคมหรืออยู่ภายใต้การปกครองของสหราชอาณาจักรมาก่อน แต่ด้วยเหตุใดนับตั้งแต่ที่ได้รับเอกราชและมีกฎหมายรัฐธรรมนูญมาจึงเพียงแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังไม่เคยยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับดังเช่นราชอาณาจักรไทยที่มีการยกเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งมากตั้งแต่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญมา ซึ่งฉบับปัจจุบันที่ใช้อยู่เป็นฉบับที่ 20 แล้ว ทั้งที่เป็นการยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยวิถีทางนอกรัฐธรรมนูญคือ การยกเลิกรัฐธรรมนูญโดยล้มล้างรัฐธรรมนูญชุดเก่าแล้วจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นมาปกครอง¹⁰ และการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ โดยแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับเก่าในบางมาตรา หรือจัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ ซึ่งเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือโดยการออกเสียงประชามติแล้วมีผลใช้บังคับ อันทำให้รัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้านั้นถูกยกเลิกไปโดยนิตินัย ดังเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2539 มาตรา 21 ซึ่งบัญญัติให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญขึ้นประกอบด้วยสมาชิกได้รับเลือกตั้งจากรัฐสภาจำนวน 99 คน มีหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งฉบับ เพื่อเป็นพื้นฐานของการปฏิรูปการเมืองการปกครองของประเทศ และนอกจากการยกเลิกรัฐธรรมนูญตามวิถีทางรัฐธรรมนูญข้างต้นแล้ว ยังมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) โดยการประกาศรัฐธรรมนูญใหม่ตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า เช่น พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 ถูกยกเลิกโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย” ซึ่งนอกจากจะเป็น

⁹ คณะที่มิงานวิจัยมหาวิทยาลัยบูรพา, “ข้อมูลกฎหมายของประเทศมาเลเซียและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคงของประเทศมาเลเซีย”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานกฤษฎีกา : สำนักงานกฎหมายต่างประเทศ, 2561), หน้า 26.

¹⁰ William Little et al., *The Oxford Universal Dictionary*, 3rd ed., Vol.II, (Chicago : The University of Chicago Press Journals, 1991): 1730.

ประเทศเพื่อนบ้านกันแล้วต่างก็ยังเป็นประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนด้วยกัน เพื่อให้ทราบถึงการเข้าดำรงตำแหน่งประมุขของรัฐของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย ว่ามีบทบัญญัติหรือกฎหมายทางกฎหมายต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร ตลอดจนศึกษาถึงโครงสร้าง องค์กรประกอบ อำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาของทั้งสองประเทศ และศึกษาสถาบันรัฐบาลว่าด้วยที่มาและอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศ ตลอดจนศึกษาระบบการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของทั้งสองประเทศ โดยทำการศึกษาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งมาเลเซียและราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐมาเลเซีย พ.ศ. 2500 (ค.ศ. 1957) และรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. 2010 คือฉบับวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553¹¹ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹²

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และสถาบันการเมืองของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย
- 2) เพื่อศึกษาความหมาย ประเภท วัตถุประสงค์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และองค์ประกอบของสถาบันการเมืองภายในรัฐของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย
- 3) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารในรูปแบบการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย
- 4) เพื่อสรุปข้อเสนอแนะและเสนอแนวทางแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studying) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานทางวิชาการ ได้แก่ หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ งานวิชาการในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐมาเลเซีย ค.ศ. 1957 (พ.ศ. 2500) ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) และกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเป็นการวิเคราะห์และบรรยายเชิงพรรณนา ตามแนวคิดและทฤษฎี และแนวคิดของกฎหมาย

¹¹ รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมาเลเซีย พ.ศ. 2500 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553, (พฤศจิกายน 2553): 1-333.

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา 134 (เมษายน 2560): 1-90.

รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นถึงบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ อำนาจหน้าที่ของสถาบันทางการเมืองต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญของทั้งสองประเทศ

4. ผลการวิจัย

รัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวของมาเลเซียตั้งแต่ปีพ.ศ. 2500 นั้น มีรูปแบบอเมริกันโมเดล ซึ่งอยู่ในรูปแบบรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร เป็นเอกสารชิ้นเดียว และมีหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยบัญญัติไว้เป็นมาตราเรียงกันไปเป็นหมวดๆ รัฐธรรมนูญมาเลเซียมีขนาดสั้นกระชับกว่ารัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทยคือมี 183 มาตรา ส่วนราชอาณาจักรไทยมี 279 มาตรา ผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญของมาเลเซียคือคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นบุคคลภายนอกร่วมกันจัดทำ แต่ผู้มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของมาเลเซียคือองค์การรัฐสภา ผู้มีอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คือคณะรัฐประหารที่เรียกว่าคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติหรือคสช. ผู้มีอำนาจจัดทำร่างรัฐธรรมนูญคือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือคสช. เช่นกัน ผู้มีอำนาจเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของทั้งสองสภา และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน เป็นผู้มีอำนาจเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ส่วนผู้มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยคือองค์การรัฐสภา รัฐธรรมนูญแห่งมาเลเซียเป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขยากเพราะต้องผ่านกระบวนการทางรัฐสภา แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นรัฐธรรมนูญที่แก้ไขได้ยากยิ่งกว่าเนื่องจากต้องผ่านกระบวนการที่พิเศษยิ่งกว่า และต้องมีการทำประชามติแต่มาเลเซียไม่ต้องมีการทำประชามติ องค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของมาเลเซียได้แก่ศาลสูงสุด ส่วนราชอาณาจักรไทยได้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ พบว่าตั้งแต่มาเลเซียได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญใช้ในประเทศหลังได้รับเอกราชยังไม่เคยมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญเลย เพียงแต่มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งจนถึงปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญทั้งสิ้นหลายร้อยครั้ง ซึ่งต่างกับราชอาณาจักรไทย ที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญมาแล้วถึง 20 ครั้ง และมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญรวม 22 ครั้ง คือแก้ไขในสมัยที่มีการเลือกตั้งถึง 10 ครั้ง ส่วนอีก 12 ครั้ง แก้ไขในสมัยที่ไม่มีการเลือกตั้ง ซึ่งแบ่งได้เป็น แก้ไข 5 ครั้งหลังวิกฤตการณ์ทางการเมือง และ 7 ครั้ง หลังการรัฐประหาร

รัฐธรรมนูญของมาเลเซียกำหนดให้มีการปกครองด้วยรูปแบบรัฐรวมที่เรียกว่าสหพันธรัฐ เนื่องจากมีรัฐที่รวมกันเป็นประเทศด้วยกันถึง 13 รัฐ ภายใต้ระบบรัฐสภาที่เรียกว่าสภาคู่ คือมีทั้งสภาผู้แทนราษฎรที่ มาจากการเลือกตั้งทั่วไปและวุฒิสภาที่ มาจากการแต่งตั้งและการสรรหา ส่วนราชอาณาจักรไทยนั้นรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการปกครองแบบรัฐเดี่ยว ภายใต้การปกครองระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีระบบรัฐสภาแบบสภาคู่ เช่นเดียวกับมาเลเซีย คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปและสมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งและการสรรหาจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่ได้กำหนดไว้ถึงที่มาของสมาชิกวุฒิสภาออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ซึ่งเป็นไปตามบทเฉพาะกาลที่กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน 250 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำโดยมาจากการดำเนินการจัดให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาของคณะกรรมการการเลือกตั้งจำนวน 50 คน และมาจากการคัดเลือกของคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 194 คน รวมกับผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ส่วนในช่วงที่ 2 คือ เมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งดังกล่าวแล้วให้วุฒิสภามีจำนวน 200 คน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ความ

เชี่ยวชาญ ประสบการณ์อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่างๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนซึ่งมีสิทธิสมัครรับเลือกทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้ตามบทถาวรของรัฐธรรมนูญ

สถาบันการเมืองการปกครองของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย ประกอบด้วยสถาบันประมุข สถาบันฝ่ายบริหาร และสถาบันรัฐสภา โดยสถาบันประมุขแห่งรัฐของทั้งสองประเทศมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข แต่มีที่มาและอำนาจหน้าที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญแห่งมาเลเซียเรียกประมุขของรัฐว่า “สมเด็จพระราชาธิบดี” หรือ ยังตี-เปอร์ตวนู อากง เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นประมุขของประเทศเท่านั้น ไม่ทรงเป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เพราะฝ่ายบริหารมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าอยู่แล้ว ดังนั้น ในการปกครองแบบนี้พระมหากษัตริย์ไม่ต้องทรงรับผิดชอบทางการเมืองแต่ประการใด การใช้พระราชอำนาจทั้งฐานะประมุขของประเทศและในฐานะอื่นๆ ย่อมถูกกำหนดโดยรัฐธรรมนูญเท่านั้น การขึ้นครองราชย์สมบัติโดยวิธีเลือกตั้งระหว่างผู้มีสิทธิทั้ง 9 รัฐผ่านที่ประชุมสภาผู้ปกครองแห่งสหพันธรัฐ มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังได้กำหนดให้ประมุขของประเทศสามารถถูกฟ้องร้องโดยศาลพิเศษได้ ส่วนราชอาณาจักรไทยนั้น เรียกประมุขของรัฐว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ขึ้นครองราชย์โดยการสืบราชสมบัติตามกฎหมายเถียรบาล จะดำรงตำแหน่งประมุขจนกว่าจะเสด็จสวรรคตหรือทรงสละราชสมบัติ ทรงมีอำนาจปกครองแต่ไม่มีอำนาจบริหารประเทศ และรัฐธรรมนูญกำหนดให้กษัตริย์ทรงอยู่เหนือการเมืองและต้องดำรงพระองค์เป็นกลางไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง รัฐธรรมนูญไทยห้ามฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ว่ากรณีใดๆ การใช้พระราชอำนาจต่างๆ ก็ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งเห็นได้ชัดว่าแม้ทั้งสองประเทศจะปกครองโดยมีกษัตริย์เป็นประมุขแต่ก็มีความแตกต่างกันดังกล่าวมา

สถาบันฝ่ายบริหารของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทย นั้นมีความแตกต่างกันหลายประการ กล่าวคือมาเลเซียนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดถึงที่มาของฝ่ายบริหารไว้ในสถาบันฝ่ายบริหารของมาเลเซียซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามการตีความของรัฐธรรมนูญใน มาตรา 160(1) ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารตามระบบรัฐสภาและเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่สมาชิกได้รับเลือกเข้ามาในสภามากที่สุดหรืออาจเป็นหัวหน้าพรรคที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล นายกรัฐมนตรีจะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมเข้าร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีมาดำรงตำแหน่งตามกระทรวงต่างๆ ตามนโยบาย ทั้ง 24 กระทรวง ทั้งนี้กษัตริย์จะเป็นผู้ทรงแต่งตั้ง ตามมาตรา 43(1) ซึ่งในส่วนความสำคัญของฝ่ายบริหารนี้ มาเลเซียให้ความสำคัญกับบทบาทนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลสหพันธ์เป็นอย่างมาก โดยนอกจากจะเป็นผู้นำคณะรัฐบาลในการบริหารประเทศแล้ว นายกรัฐมนตรียังสามารถแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในระบบราชการ ทั้งยังต้องถวายนโยบายการปกครองและการบริหารรัฐให้แก่กษัตริย์ทราบ ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้พิพากษา อธิบดีกรมตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการบริหารสาธารณะ และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งหลังการประกาศเอกราชมาเลเซียมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นผู้นำฝ่ายบริหาร 6 คน ที่มาจากพรรคการเมืองอัมโน (UMNO) ซึ่งมีแนวนโยบายการบริหารประเทศ เน้นชาตินิยมแต่ไม่รุนแรง สนับสนุนชาวมลายูให้มีสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ แนวนโยบายในการบริหารและพัฒนาประเทศหลักๆ เช่น ดำเนินนโยบายอย่างเป็นอิสระ ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยเฉพาะประเทศตะวันตก พยายามเข้าไปมีบทบาทนำในอาเซียนและกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะกลุ่มประเทศมุสลิม เพื่อเป็นพลังต่อรองกับประเทศตะวันตกในเวทีระหว่างประเทศ และพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบของประเทศตะวันตก มีแนวดำเนินการของตนเอง และให้ความสำคัญเรื่องความมั่นคงภายในประเทศเป็นหลัก

วาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีของมาเลเซียนั้น กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า “ขึ้นอยู่กับความไว้วางใจของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากนายกรัฐมนตรีไม่สามารถได้เสียงส่วนใหญ่จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและด้วยการร้องขอของนายกรัฐมนตรีสมเด็จพระราชาธิบดีก็จะทรงยุบสภา” รัฐธรรมนูญได้กำหนดวาระการดำรงตำแหน่งไว้ใน มาตรา 43 (5) ภายใต้บังคับข้อ (4) มาตรา 43 (4) วาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีจะสิ้นสุดโดยการไม่ได้รับความไว้วางใจ และการยุบสภา และยึดตามวาระของประมุข นั่นคือมีวาระ 5 ปี อำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีช่วย กำหนดไว้ในมาตรา 43 (3) ส่วนวาระการดำรงตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีนั้น ก็เช่นเดียวกันกับวาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี กำหนดไว้ตามมาตรา 43 (5) ภายใต้บังคับข้อ (4) รัฐมนตรีอื่นนอกจากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีอยู่ในตำแหน่งในวาระของ สมเด็จพระราชาธิบดี (คือ 5 ปี) เว้นแต่จะมีการแต่งตั้งรัฐมนตรีคนใด และถูกเพิกถอนโดยสมเด็จพระราชาธิบดี ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีแต่รัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งอาจลาออกจากตำแหน่งได้ และมาตรา 43 (4) ถ้านายกรัฐมนตรีหยุดสั่งการให้ความไว้วางใจเสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่จะมีการร้องขอให้สมเด็จพระราชาธิบดียุบสภา ให้นายกรัฐมนตรียื่นคำร้องต่อกษัตริย์ให้คณะรัฐมนตรีลาออก ซึ่งในช่วงระหว่างที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยอยู่นี้ ได้เกิดเหตุการณ์สถานการณ์โรคโควิด-19 ระบาดไปทั่วโลกตั้งแต่ปี 2019 ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมายในแต่ละประเทศทั่วโลก จึงทำให้นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียต้องลาออกจากตำแหน่งต่อสมเด็จพระราชาธิบดี เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2564 เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการบริหารงานล้มเหลวไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

สถาบันรัฐสภาของมาเลเซียและราชอาณาจักรไทยนั้นมีความแตกต่างกันหลายด้าน ถึงแม้ว่ามาเลเซียเป็นประเทศประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับราชอาณาจักรไทย อำนาจในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเป็นขององค์กรรัฐสภา และผู้ใช้อำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก็คือฝ่ายนิติบัญญัติภายใต้มาตรา 66 (1) ของรัฐธรรมนูญฝ่ายนิติบัญญัติ มีอำนาจในการแก้ไขกฎหมายที่มีผลต่อการนำไปใช้ในสหพันธรัฐทั้งหมด อำนาจนิติบัญญัติจะถูกนำมาใช้โดยรัฐสภาที่มีสองสภา ดังนั้น องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติของมาเลเซียคือรัฐสภา รัฐสภาจะทำหน้าที่พิจารณากฎหมายต่างๆ และทำการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ รวมถึงตรวจสอบนโยบายของรัฐบาล กฎหมายต่างๆ ที่ออกโดยรัฐสภาของมาเลเซีย ประกอบด้วยสองสภาได้แก่ 1) เดวัน รักยัต (Dewan Rakyat) หรือสภาผู้แทนราษฎร มีสมาชิก 222 คนมาจากการเลือกตั้งทั่วไป โดยจะมีการเลือกตั้งทุก 5 ปี 2) เดวัน เนกรา (Dewan Negara) หรือวุฒิสภา มีสมาชิก 70 คน โดยเลือกตั้งสมาชิก 26 คนมาจาก ทั้ง 13 รัฐ รัฐละ 2 คน ส่วนอีก 44 คนมาจากการแต่งตั้งโดยสมเด็จพระราชาธิบดีหรือยัง ตี-เปอร์ตวน อากง ภายใต้คำแนะนำของนายกรัฐมนตรี อยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี อำนาจทางการเมืองจะอยู่กับเดวัน รักยัต หรือสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่ เดวัน เนการา หรือวุฒิสภา มีอำนาจยับยั้งกฎหมายต่างๆ ได้ เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน

สำหรับสถาบันรัฐสภาแห่งราชอาณาจักรไทยนั้นเป็นระบบสองสภาเช่นเดียวกันกับมาเลเซีย ซึ่งเป็นระบบการปกครองโดยพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ อีกทั้งรัฐธรรมนูญกำหนดให้การปกครองแบบรัฐสภาเป็นการปกครองโดยผ่านทางผู้แทนซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจอย่างเด็ดขาด และยินยอมให้ฝ่ายบริหารจะต้องรับผิดชอบทางการเมืองต่อรัฐสภาภายใต้ความไว้วางใจของรัฐสภา ในขณะเดียวกัน ฝ่ายบริหารก็สามารถยุบสภาผู้แทนราษฎรได้เช่นกัน อีกทั้งยังได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนของสมาชิกรัฐสภาไปจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อนหน้า ด้วยการนำแนวคิดในเรื่องการให้ความสำคัญกับเสียงข้างน้อยมาใช้เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย รัฐธรรมนูญกำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับรัฐสภาไว้ในหมวด 7 ตั้งแต่มาตรา 79 ถึงมาตรา 157 โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยในส่วนของโครงสร้างและองค์ประกอบของรัฐสภาถูกบัญญัติไว้ในส่วนที่ 1 กล่าวคือ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในมาตรา 79 วรรคแรก รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดไว้ โดยรัฐธรรมนูญกำหนดว่าโครงสร้างของรัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งรัฐธรรมนูญกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนรวม 500 คน ที่มาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ประเภท ตามมาตรา 83 ได้แก่สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน 350 คน และสมาชิกซึ่งมาจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองจำนวน 150 คน รัฐธรรมนูญได้กำหนดวาระของสภาผู้แทนราษฎร ไว้ในมาตรา 99 ว่าให้อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละ 4 ปีนับแต่วันเลือกตั้ง มาตราฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวาระของสภาผู้แทนราษฎร และห้ามมิให้มีการควมรวบรวมพรรคการเมืองระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร และรัฐธรรมนูญมาตรา 100 ได้กำหนดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้ง มาตราฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดวันเริ่มต้นสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ส่วนสมาชิกวุฒิสภารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 200 คน ตามมาตรา 107 ให้มาจากการเลือกกันเองของประชาชนพลเมืองผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือ มีสถานะต่างๆ แต่ในวาระเริ่มแรกของการใช้รัฐธรรมนูญคือช่วงห้าปีแรก กำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภา จำนวน 250 คน ตามบทเฉพาะกาลมาตรา 269 โดยวุฒิสภาในวาระเริ่มแรกมาจากการสรรหาจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา และโดยตำแหน่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปีนับแต่วันประกาศผลการเลือกและจะดำรงตำแหน่งเกินหนึ่งวาระไม่ได้ ซึ่งถือว่าระยะเวลา 5 ปี ตามมาตรา 109 เป็นระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อที่จะทำให้มีรัฐสภาที่สามารถดำเนินงานด้านนิติบัญญัติได้ในช่วงที่สภาผู้แทนราษฎรครบวาระ 4 ปี และในขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศที่มีระยะเวลาช่วงละ 5 ปี อีกด้วย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่สำคัญไว้คือ 1) อำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมาย ได้แก่อำนาจในการออกพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติม ยกเลิกพระราชบัญญัติ หรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ 2) อำนาจหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และ 3) อำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของแผ่นดิน ในการตรากฎหมาย ได้แก่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัตินั้น รัฐธรรมนูญตามมาตรา 81 กำหนดให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา และขั้นตอนในการร่างกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ภายใต้บังคับมาตรา 145 ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ ตามมาตรา 81 วรรคสอง

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของมาเลเซียกับราชอาณาจักรไทยนั้น มาเลเซียปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของมาเลเซียจึงมีความสัมพันธ์กันในลักษณะการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ฝ่ายบริหารไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปข้องเกี่ยวกับฝ่ายนิติบัญญัติ หรือฝ่ายตุลาการของรัฐ ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ด้านนิติบัญญัติของมาเลเซียคือรัฐสภา ซึ่งรัฐสภาจะทำหน้าที่พิจารณากฎหมายต่างๆ และทำการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่ รวมถึงตรวจสอบนโยบายของรัฐบาล ส่วนความสัมพันธ์ของราชอาณาจักรไทยระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่ปกครองด้วยระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ประมุขหรือกษัตริย์เป็นเพียงผู้ปกครองประเทศ แต่ไม่ได้มีอำนาจบริหารและทรงดำรงพระองค์เป็นกลาง

ทางการเมือง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารมีลักษณะความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากจากการที่ทั้งสององค์กรล้วนได้รับมอบอำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน ดังนั้น จึงต้องมีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันในกระบวนการทางการเมืองการปกครองอยู่ตลอดเวลาโดยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของอำนาจดังกล่าว โดยความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัตินี้ สามารถแบ่งแยกลักษณะความสัมพันธ์ออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกการควบคุมคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา ได้แก่ การให้ความเห็นชอบผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการ การควบคุมการใช้งบประมาณแผ่นดิน และการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ ลักษณะที่สองคือ การควบคุมรัฐสภาโดยคณะรัฐมนตรี ตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติย่อมต้องถูกควบคุมตรวจสอบเช่นเดียวกัน การควบคุมรัฐสภาโดยคณะรัฐมนตรีมีมาตรการที่สำคัญ คือ การยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยการยุบสภาผู้แทนราษฎรส่งผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีทั้งคณะสิ้นสุดลงต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ถึงแม้การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะไม่สามารถแก้ไขปัญหามันเมืองได้ผลนัก แต่ก็ถือเป็นการคืนอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชน เพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตัดสินใจโดยวิธีการเข้ามาใหม่ วิธีทางนี้เป็นไปไปตามระบอบประชาธิปไตยตามหลักถ่วงดุลหรือคานอำนาจกันระหว่างฝ่ายคณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญปี 2560 แห่งราชอาณาจักรไทยนั้น มีความพิเศษอยู่หลายเรื่องที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญดังนั้นจึงถูกมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัตินั้นยังขาดหลักการถ่วงดุลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาไม่เพียงแต่มีสิทธิโหวตเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้าของฝ่ายบริหารได้แต่ยังสามารถลงมติผ่านกฎหมายปฏิรูป 11 ด้านร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ด้วย ซึ่งหากพูดถึงอำนาจของสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) 250 คน ที่มาจากการคัดเลือกของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องมองไปถึงอำนาจในการยกมือเลือกนายกรัฐมนตรีร่วมด้วย แต่ทว่าอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้จบลงแค่นั้น หากแต่ยังจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในรัฐบาลหน้าตามรัฐธรรมนูญ 2560 กล่าวคือ หลังจากจัดตั้งรัฐบาลได้แล้วรัฐบาลชุดนี้จะต้องบริหารประเทศภายใต้ หมวด 16 ของรัฐธรรมนูญ ที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องมีการดำเนินงานที่สัมฤทธิ์ผลภายใน 5 ปี ซึ่งในหมวดนี้เองได้ระบุถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศเอาไว้ถึง 11 ด้าน ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาประเทศที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การศึกษา กฎหมาย กระบวนการยุติธรรม เศรษฐกิจ นอกจากนี้ในหมวดนี้ยังระบุเรื่องการปฏิรูปประเทศให้รวมถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการถือครองที่ดิน และระบบหลักประกันสุขภาพของประชาชนอีกด้วย เรียกได้ว่าครอบคลุมเกือบทุกการพัฒนาสำคัญๆ ของประเทศ รวมทั้งในบทเฉพาะกาลเองก็ยังคงกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนมีอำนาจที่จะดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา 270 ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ 2560 ซึ่งได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการเร่งรัด ติดตามการดำเนินงานปฏิรูปประเทศ ตามหมวด 16 เรื่องการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องหนึ่งในการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ทั้งนี้ประเด็นสำคัญอยู่ที่วรรค 2 ซึ่งกำหนดว่า ในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศให้เป็นการพิจารณาร่วมกันของรัฐสภา ซึ่งนั่นหมายความว่าสมาชิกวุฒิสภาจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าหลักความสัมพันธ์ของฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติดังกล่าวมานั้นขัดกับหลักการถ่วงดุลอำนาจของทั้งสองฝ่ายตามหลักการของรัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตย

5. ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า “รูปแบบการปกครอง” ของทั้งมาเลเซียและราชอาณาจักรไทยต่างก็เป็นระบบรัฐสภา ระบบรัฐสภาที่ใช้ในมาเลเซียนั้นถือว่าเป็น “เป็นระบบรัฐสภาที่สมบูรณ์” เช่นเดียวกับนานาอารยประเทศที่ยึดถือรูปแบบการปกครองในระบบรัฐสภา ส่วนระบบรัฐสภาของราชอาณาจักรไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 นั้น พบว่า “ระบบรัฐสภาไทย” ยังคงเป็นเพียง “ระบบรัฐสภาที่ยังมีข้อบกพร่อง” กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 88 บัญญัติบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอชื่อไว้ในบัญชีพรรคการเมืองในคราวที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งบุคคลที่ถูกเสนอชื่อไม่ได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองก็ได้โดยที่ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ มาตรา 272 บทเฉพาะกาลยังกำหนดให้ สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิอำนาจในการเลือกบุคคลผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นระบบรัฐสภาที่แปลกแยกไปจากระบบรัฐสภาที่ใช้อยู่ในประเทศอื่นๆ ในโลกนี้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้ระบบรัฐสภาของราชอาณาจักรไทยเป็นไปตามครรลองของระบบรัฐสภาตามอย่างสากล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ให้ยกเลิกมาตรา 88 ทั้งมาตรา
- 2) ให้ยกเลิกมาตรา 89 ทั้งมาตรา
- 3) ให้ยกเลิกบทเฉพาะกาล มาตรา 272 ทั้งมาตรา

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองของมาเลเซียกับราชอาณาจักรไทยดังที่ได้กล่าวในรายละเอียดมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะเพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถาบันตุลาการของมาเลเซียกับราชอาณาจักรไทย
- 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสถาบันการคลังของมาเลเซียกับราชอาณาจักรไทย

เอกสารอ้างอิง

- คอลัมน์รอบโลก. “นายกฯมาเลเซียแพ้งแรงต้าน-ลาออก”. **หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ**. ปีที่ 72 ฉบับที่ 23218. 16 สิงหาคม, พ.ศ. 2564.
- คณะทีมงานวิจัยมหาวิทยาลัยบูรพา. “ข้อมูลกฎหมายของประเทศมาเลเซียและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม การเมืองและความมั่นคงของประเทศมาเลเซีย”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานกฤษฎีกา : สำนักงานกฎหมายต่างประเทศ, 2561.
- บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย: ความเป็นมาและสาระสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2558.
- ประยูร อัครบวร. **ระบบบริหารราชการของสหพันธรัฐมาเลเซีย**. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน, 2557.
- รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมาเลเซีย พ.ศ. 2500 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553. พฤษจิกายน 2553.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. **ราชกิจจานุเบกษา 134**. เมษายน 2560.
- เศรษฐบุตร์ นรนิติ. **รัฐธรรมนูญกับการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- William Little et al. **The Oxford Universal Dictionary**. 3rd ed., Vol.II, Chicago : The University of Chicago Press Journals, 199

